

Over het verschijnen van *Crepis sancta* (L.) Babç. in Nederland

door

S. J. VAN OOSTSTROOM en TH. J. REICHGELT
(Rijksherbarium, Leiden)

Crepis sancta (L.) Babç. (*fig. 1*) is een soort die volgens BABCOCK (1), de monograaf van het genus, waarschijnlijk oorspronkelijk een veel kleiner areaal bewoonde, doch die thans gevonden wordt in een groot gedeelte van het Middellandse Zee-gebied en wel van Oost-Spanje door Zuid-Frankrijk, Italië en het Balkan Schiereiland tot in Zuid-Rusland, verder in Noord-Afrika (Algerije, Egypte), terwijl het areaal zich voorts oostelijk uitstrekt tot in Noord-India en Turkestan.

De soort werd ook al eens in de Nederlandse floristische literatuur vermeld. Deze vermelding door KLOOS (4, p. 116) onder de naam *Lagoseris nemausensis* M.B. berust op een toevallige vondst bij een meelfabriek te Wormerveer, waar zij in juli 1924 adventief werd aangetroffen.

Een tweetal vondsten van *Crepis sancta* aan de oevers van de Maas in Limburg vestigde onlangs weer onze aandacht op de soort. Deze vondsten werden door ons gedaan in juni 1961 bij Itteren en Grevenbicht in de zich daar bevindende verlaten grintgroeven. Het is niet onmogelijk, ja zelfs waarschijnlijk, dat dit voorkomen bij Itteren en Grevenbicht in direct verband staat met de opmars van de soort in West-Europa.

De eerste zekere vondst in Zuid-Frankrijk, bij Nîmes, dateert volgens THELLUNG (10, p. 574) van 1763. Volgens LAWALRÉE (5, p. 49; 6; 7), die zijn gegevens ook ten dele

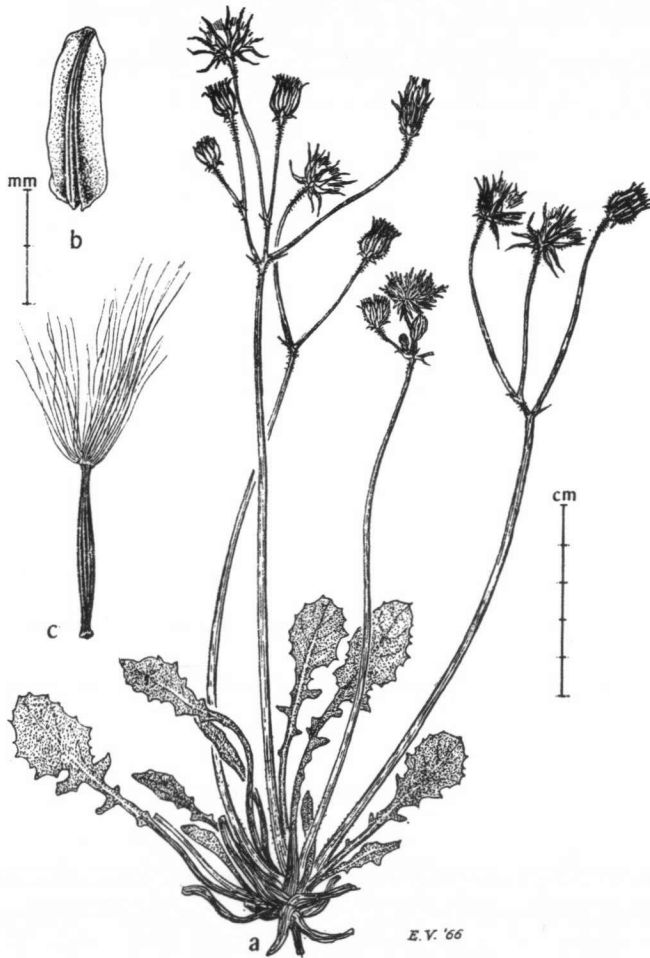

Fig. 1. *Crepis sancta* (L.) Bab. a: habitus; b: randstandige vrucht; c: vrucht uit het midden van het hoofdje.

aan anderen ontleent, zou zij in 1818 bij Avignon en in 1850 bij Toulouse gevonden zijn. Tegen het einde van de 19e eeuw was zij volgens deze auteur reeds gevorderd tot Midden-Frankrijk (Charente-Inférieure, Deux-Sèvres, Poitou, Berry, Bugey, Drôme, Lyonnais). Vergelijk voor deze uitbreiding het kaartje (fig. 2). In 1902 werd het departement Maine-et-Loire bereikt, in 1921 Loire-Inférieure. Ook in het noordoostelijke deel van Frankrijk zette zich de uitbreiding voort. Zij verscheen in 1913 reeds ten noorden van Parijs en in 1916 en 1926 resp. in de departementen Marne en Haute-Marne. Sedert dien is de soort in bepaalde delen van Noord-Frankrijk en ook in Lotharingen niet meer zeldzaam. DUVIGNEAUD (3, p. 62) deelt mede dat zij omstreeks 1960 als ingeburgerd is te beschouwen in de Franse Ardennen. Sedert 1948 volgen enige vondsten in België: Lasne-Chapelle (1948), Kinkempois (1951), Zottegem, Boitsfort, Auderghem (1956), Tervueren, Vossem en Groendael (1957).

REICHLING (8, p. 85) ontdekt haar op 3 plaatsen in Luxemburg in 1954. In 1959 is zij daar al van 10 vindplaatsen bekend (9, p. 48). Ook in Zwitserland is zij doorgedrongen. BECHERER (2) geeft een uitvoerig overzicht van de vondsten daar. Vondsten in Duitsland en Groot-Brittannië zullen wel in hoofdzaak op adventieven betrekking hebben (BABCOCK, 1).

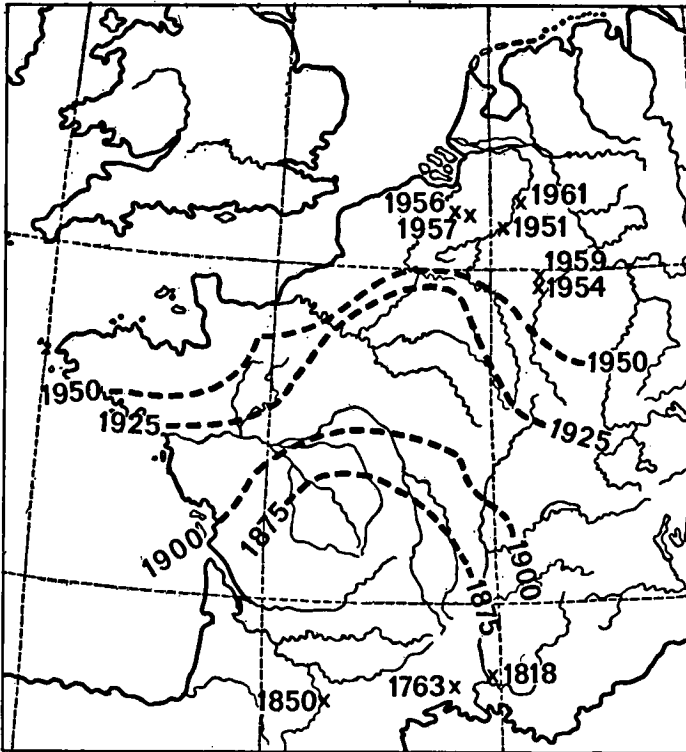

Fig. 2. Uitbreiding van het areaal van *Crepis sancta* (L.) Babc. door Frankrijk, België en Nederland sinds 1763. De gestippelde lijnen geven de noordelijke begrenzing van deze uitbreiding aan in de daarbij vermelde jaren (ten dele naar LAWALRÉE, 6).

Bij de vindplaatsen in België sluiten naar onze mening die langs de Maas in Limburg goed aan. Het is natuurlijk mogelijk dat de soort zich bij ons ook nog verder naar het noorden zal uitbreiden. Men moet zich echter afvragen of zij zich hier blijvend zal vestigen, daar misschien ons klimaat zulks niet toelaat.

Crepis sancta is een polymorfe soort, die door BABCOCK (1, p. 731) in een drietal ondersoorten wordt gesplitst. Deze ondersoorten worden in hoofdzaak onderscheiden op de vorm en de kleur der achenen. De ondersoort waarvan hier de opmars naar het noorden beschreven is, is subsp. *nemausensis* (Gouan) Babc., in Univ. Calif. Publ. Bot. 22, 1947, p. 731. Hoewel alleen exemplaren met rijpe vruchten met zekerheid tot een der ondersoorten zijn te brengen, mag wel worden aangenomen — hoewel onze exemplaren nog geen vruchten dragen — dat zij tot subsp. *nemausensis* moeten worden gerekend.

Literatuur

1. E. B. BABCOCK, The genus *Crepis* 2. Univ. Calif. Publ. Bot. 22, 1947, p. 199—1033.
2. A. BECHERER, *Lagosotis sancta* (L.) K. Maly ssp. *nemausensis* (Gouan) Thell. als neuer Bestandteil der Schweizer Flora. Verh. Naturf. Ges. Basel 62, 1951, p. 83—90.
3. J. DUVIGNEAUD, Cinquième note sur la flore du département des Ardennes. Bull. Soc. Hist. Nat. Ardennes 52, 1962 (1963), p. 61—65.
4. A. W. KLOOS, Aanwinsten van de Nederlandse flora in 1923, 1924 en 1925. Ned. Kruidk. Arch. 1926, p. 75—116.
5. A. LAWALRÉE, Notice sur des Phanérogames adventices en Belgique. Bull. Soc. Roy. Bot. Belg. 83, 1950, p. 43—49.
6. —, L'expansion de *Crepis sancta* (L.) Babc. subsp. *nemausensis* (Gouan) Babc. Bull. Soc. Roy. Bot. Belg. 87, 1955, p. 203—205.
7. —, Extension de *Crepis sancta* subsp. *nemausensis* aux environs de Bruxelles. Bull. Soc. Roy. Bot. Belg. 90, 1957, p. 124.
8. L. REICHLING, Notes floristiques. Observations faites dans le Grand-Duché de Luxembourg en 1954. Bull. Soc. Natur. Luxemb. 59, 1954, p. 57—88.
9. —, Notes floristiques. Observations faites dans le Grand-Duché de Luxembourg en 1959. Bull. Soc. Natur. Luxemb. 64, 1959, p. 3—52.
10. A. THELLUNG, La flore adventice de Montpellier, diss. Zürich. Mém. Soc. Nat. Sc. Nat. et Mathém. Cherbourg 38, 1912, p. 57—728.

Summary

In connection with the finding of *Crepis sancta* (L.) Babc. in two localities in the southern part of the Netherlands province of Limburg, a survey is given of the extension of the area of this species through France and Belgium since 1763, when it was found for the first time in France near Nîmes, probably as an introduction from the eastern Mediterranean region.